

VARA BILLIGA SMÖRGASBRICKOR
och Varmrätter samt Kaffe,
Mjök och Lemonad
REKOMMENDERAS

Självservering

Ingen dricks

Hässlebaren

När det gäller

BLOMMOR

Iris Blomsterhandel

BLOMSTERFÖRMEDLING

**Klickar
Klockan?**

Gå till

Carl Lindbeck & Co
URMAKERIAFFÄR

DROTT

Fotografisk Ateljér & Magasin

Tel. 163 • Frykholmsgatan • Tel. 163

Styr

dina steg till

*Göinge-
Konditoriet*

Vi garanterar, att Du blir nöjd!

...förlova Er?

Köp ringarna i
N. Selanders
Guldsmedsaffär

Den stegrade omsättningen
visar, att det finns fördelar
med att handla kooperativt

konsum

TOSTINGS

Bageri och Konditori

Telefon 784

REKOMMENDERAS!

Snapphanen

N:R 1 — JULI 1945 — ÅRGÅNG 3

Tidning för KUNGL. SKÅNSKA TRÄNGKÅREN

**Hässleholms
Kemiska
Tvätt**
när det gäller
KEMISK TVÄTT!

Järnvägsgatan 23 • Tel. 698

HÄMTAR och HEMSÄNDER

Gott
till sista droppen

är

Mörcks Kalaskaffe

Telefon 24 • Hässleholm

VALTER STRIDH
Färghandel

Finjagatan 12
Tel. 1132, ankn. bostaden

Stor sortering
TOIELETTARTIKLAR

Trikå-Norden

TRIKÅ
STRUMPOR
UNDERKLÄDER

Norregatan 1 • Tel. 1154

Flott på foten

är den HERRE eller DAM
som köper sina SKOR i

SOLID

Grand

Telefon 54

Metropol

Telefon 740

Förstklassiga program

BIO

HOTELL VILAND

Telefon 218

BARSERVERING
RESANDERUM

Abonnenter emottagas

Café

Gamla Soldathemmet

REKOMMENDERAS

Gott kaffe. Billiga priser.

M. RUNDBERG

Snapphanen

TIDNING FÖR KUNGL. SKÅNSKA TRÄNGKÅREN

Årg. 3

ANSVARIG UTGIVARE: KAPTEN JÄMTFJÄLL
Redaktör: Depåassistent Otto Johansson

N:r 1

Blad ur min FÄLTPRÄSTDAGBOK.

Av militärpastor Gustaf Lindvall.

Antligen är kriget slut, och därmed också de mer eller mindre regelbundet återkommande beredskapsinkallelserna ett minne blott. Att detta hos de flesta av oss utlöser en suck av lättnad, är blott naturligt. Beredskapstjänsten har ställt stora, ofta mycket stora krav på den enskilde. Men jag tar nog icke miste, när jag säger, att den också skänkt oss upplevelser och berikat vår erfarenhet på ett särskilt sätt. Tiden i fält är de goda och glada minnenas tid.

Själv har jag haft förmånen — jag känner det så — att under sammanlagt två år göra tjänst som fältpräst. Jag glömmer aldrig den tiden. Den har skänkt mig mera och betytt mera för mig än någon annan period i mitt liv. När jag nu går att berätta något om denna min verksamhet som fältpräst, kan det givetvis ej bli fråga om en uttömmande och allsidig skildring, därtill räcker icke det utrymme, som står till mitt förfogande. Låt mig endast få stanna vid ett par situationsbilder, typiska för verksamheten, dess art och utformning.

Det är vintern 1940—41. Jag tjänstgör vid ett infanteriförband vid gränsen till Finland. Ett förband med förläggning långt inne i skogen skall

ha besök. Hade det varit vid dagsljus hade jag väl spånt skidorna på och gett mig iväg antingen för egen kraft eller efter tolkryttare. Men mörkret har fallit på, trots att klockan icke är mer än tre på eftermiddagen, och då är det säkrast att åka rissla. Det blir en underbar tur. Visserligen är det gnistrande kallt, — 35 grader, men min körsven och jag ligga väl nedbäddade i hö och skinnfällar, så kylan märks icke. Himlen välver sig stjärnklar över oss, ett begynnande norrsken börjar visa sig längst i norr och skogen står allvarlig, mörk, stum. Ett ljus glimmar emot oss i en glänta. Vi äro framme. Ljuset kommer från matsalsbaracken. Alla tillgängliga karbidlampor ha hängts upp där, och på bordet stå grupper av levande ljus i hemmagjorda stakar. Den improviserade "kyrksalen" stämmer till andakt och högtid.

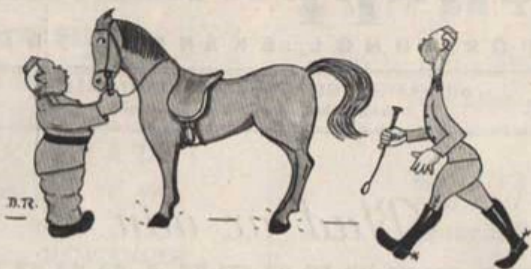
Nu börjar "pojkmå" komma. En efter en inta de sina platser, unga, friska pojkar, alla klädda i vita pälisar. I det skarpa ljusskenet lyser deras väderbitna ansikten av hälsa och kraft. Korum kan börja. Först en psalm. Melodien är känd, och alla stämma in från början. Frimodigt och kraftigt ljuder sången. Så talar prästen. Det är egentligen

Till läsare av Snapphanen.

Då T 4 bildningsråd ånyo tager mod till sig och utger detta nr av Snapphanen är det med den förhoppningen att tidskriften skall få stor spridning och en välvilligt mottagande. Medarbetarna äro inte i något fall professionella publicister utan amatörer i ordets fulla bemärkelse varför måhända textval och innehåll i övrigt kunde vara bättre. I medvetande om att alla gått till verket med bästa uppsåt tveka vi dock inte att presentera alstret. För att inte vara sämre än andra passa vi på att utnyttja utställningen, vars arrangörer vi lyckönska till en trevligt ordnad expo.

REDAKTIONEN.

Något om KRONANS HÄSTAR och andra ök.

Av stadsbibliotekarie Britta Rydeman.

Efter att för tredje gången ha fått det ärofulla uppdraget att skriva något i Kungl. Skånska trängkårens organ har jag använt sex av de sju dagar, som jag fått på mig att sätta ihop en artikel, med att fundera på, vad i all världen jag skulle kunna

skriva om, som kunde intressera en militär, om jag inte nödvändigtvis ännu en gång skulle tala om hans bokliga intressen. På den sjunde dagen kom jag underfund med, att man absolut borde förkasta den traditionella och poetiska teorin om "Wein,

ingenting märkligt i vad han säger, men det har bud från levande Gud, och alla lyssna uppmärksamt och begärligt. I den gemensamma bönen, som så följer, äro alla med. Med andaktsfullt böjda huvuden stavar man med i böneorden och stannar väl särskilt vid orden för de kära därhemma, för vilkas skull man vet sig stå på post här långt uppe i norr. Slutpsalmen ljuder klar och fyllig. Till sist uttalar befälhavaren den gamla krigsmannabönen: "Gud bevara Konungen och Fäderneslandet". Samstämmigt svarar truppen med samma ord. Det är för pojkarna icke enbart ett gammalt vackert bruk att så göra. Orden är för dem verkliga böneord, det märks på uppriktigheten i tonfallet.

Korum är slut och truppen åtskiljes, men några av pojkarna stanna kvar. Kanske önska de få ett fälttestamente, kanske är det något annat de ha på hjärtat, som de vilja tala med fältpastorn om.

Så småningom blir det emellertid uppbrott. Färden går åter "hemåt" genom mörka skogen. Nu har norrskenet spruckit ut riktigt och strålar som vackrast. Liket ett jättedraperi i grönt och rött svänger det sakta fram och åter, som fördes det av en osynlig hand...

Armasjärvi. Jag såg den lilla sjön få dagar efter den fruktansvärda olyckan. Solbelyst och stilla låg den där, omgiven av skogsklädda höjder, en sannskyldig norrländsk idyll. Allt andades stilla frid, och det kändes så ofattbart att denna lilla blånan-

de sjö varit platsen för kanske den största tragedi, som drabbat vår försvarsmakt under kriget. Men i det granrisprydd, improviserade bårhuset sovo 46 unga beredskapsmän sida vid sida den sista sömnen... De dogo för oss. De föllo på sin post, trogna intill döden. Vid minnesstunden i kyrkan lovade vi att alltid minnas dem. Vi ha väl icke glömt löftet? Må detta i så fall bli en påminnelse för oss att ägna dem alla, som gävo sina liv i kampen för vårt lands frihet, en stilla eftertanke i vördnad och tacksamhet.

Det är julafton. Som fältpräst önskar jag givetvis besöka om möjligt alla förläggningarna inom mitt område. Nu gäller besöket ett kompani, som ej lyckats ordna särskild samlingslokal. Var och hur en julandakt skall ordnas där, vet jag icke, förrän jag anländer. Då får jag klarhet. Man har tänt ett väldigt bål på ett öppet fält, och kring detta står förbandet uppställt. "I sanning en underlig form för julgudstjänst!" är min första tanke. Det är flera grader kallt, blåser ganska friskt och röken från elden svider i ögonen. Men julandakt och julstämning blev det, det är säkert. Och var det så underligt? Första gången julens glada budskap ljöd på jorden mottogs det ju också av en skara män, församlade kring en eld ute på marken: "Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, och människorna en god vilja."

Weib und Gesang" och fann följande tre punkter riktigare:

En militär intresserar sig för:

1. sig själv,
2. ingenting,
3. hästar (vilka sadlas i stallet under åhörandet av de svenskaste av alla kraftord och sedan ledas ut till ryttaren för att före uppsittandet och avtrillandet klappas av en handskprydd hand).

Punkt nr 1 hoppar jag alldeles över och hänvisar endast till det redskap, som varje militär med självkänsla förstår att hantera skickligare än både värja och gevär, nämligen spegeln.

Ett litet kåseri om hästar anser jag mig däremot berättigad till på grund av det faktum, att jag äger tredjedelen av en lantlig häst, vilken kör mjölk om mornarna, gödsel om dagarna och om söndagarna i tur och ordning rides av de tre ägarna. Stackars häst, tänker någon, men sanningen är, att två av ägarna tillhör det s. k. starkare könet, som inte använder sig så mycket av hästryggen, utom när det gäller att med maskulin kraft häva sig upp i sadeln utan att använda stigbyglar (detta konststycke utföres dock endast, om åskådare finnas i närheten). Vår häst tilltalas aldrig med fula ord, klappas med bar hand, har inte skokräm på fötterna och kan gå ut, även när det regnar. Den hoppar inte över konstgjorda hinder, men går villigt över naturliga, fattar gärna galopp, men vill helst själv välja tempo och har slutligen fått tröstpris i en lantlig ryttartävling i Luggude härad, den gången riden av en polisman, som föredrog att inte följa med i mål.

Sätten att sitta till häst är som bekant mångahanda. Världens skickligaste ryttare, Amerikas cowboys, står i stigbyglarna, kapplöpningsryttarna har sin berömda apsits, indianerna rider med stortarna inträdda i öglorna av en lina, och kosackerna preparerar ofta en råbiff mellan sadeln och byxba-

ken. Den svenske militären till häst är i allmänhet ingen alltför hjärteknipande syn, även om han vid passerandet av skyltfönster lyckas strama upp sig till en hållning, som påminner om den spanske hovryttaren på en lippizzanare i fulländad capriole.

Människans bekantskap med hästen går långt tillbaka i tiden, steget från den behandskade ryttaren vid T 4 och hans välryktade gängare går ända tillbaka till förhistorisk tid, då hästen var en femtåig eohippus och trängaren en luden gorilla. För att se litet mindre vetenskapligt på saken, så finns det en gammal legend från tiden före syndafallet, som berättar, att Adam vid ett flyktförsök ur Eden använde sig av en urhäst men upphans av Eva, som schasade både den äkta hälften och mastodonten tillbaka in i det paradisiska koncentrationslägret. För att återgå till historiska fakta kanske det kan vara uppmuntrande för någon förtvivlad nybörjare på hästryggen att höra, att hunnerhövdingen Attila ofta tog sig en tupplur, ridande i galopp, och att Caesar, som av sentida, närstående forskare avslöjats som en verklig Raskenstam, ofta sågs skumpridande längs Via Appia med en dam framför sig i sadeln och en något mindre lyckligt lottad romarinna skumpande bakom sig.

I Sverige vann rytteriet sina skönaste lagrar under Karl XII:s befäl, medan den övriga europeiska ryttarkonsten nådde sin fulländning i Ludvig XIII:s Frankrike, mest tack vare dennes vittberömda stallmästare, Pluvinel.

Hur stora förutsättningar hästar och kavalleri har i ett modernt krig, är undertecknad lyckligt omedveten om, men nog vill jag bra mycket hellre se våra hästar i fredliga värv, plöjande nordskånska tegar, även om jag anser, att de har sin stora betydelse för att fostra militärer i koltåldern till att så småningom bli värdiga sina sporrar.

Frivillig fritidsundervisning.

Under det senaste vinterhalvåret anordnades vid T 4 frivillig fritidsundervisning i ett tiotal olika kurser förutom föreläsningar. Kungl. Maj:t har även för det nyss påbörjade budgetåret anslagit medel, som gör det möjligt att i samma utsträckning som tidigare anordna denna undervisning. Jag vill därför passa på tillfället och dels lämna en kort redogörelse för de närmast föregående kurserna, dels uppmana alla intresserade lärare och inte minst elever att redan nu börja fundera på den kommande verksamheten.

I teoretiska ämnen anordnades kurser i moderna språk både som komplettering av studentbetyg och förkovran i övrigt, i modern litteratur, vilken kurs omfattade inte så mycket historia, som fast mer läsning, vidare i matematik dels som komplettering av studentbetyg, dels för nybörjare. De praktiska kurserna voro övervägande till antalet anordnades i motorkännedom för mera försigkomna, praktisk skrivkurs, bokföring, räknestickans användning och träslöjd. Alla kurser voro

ledda av fackmän, som vi glädjande nog ha gott om i Hässleholm. De ha också med stort intresse genomfört undervisningen, som ju — vilket framgår av rubriken — uteslutande försiggick på fritid. Till alla dessa goda krafter bringar jag ett tack och välkommen åter i höst.

Under den alltid verksamme tyghantverkare Johanssons ledning genomfördes en kurs i träslöjd och från denna visar jag här några bilder. Inte för att förringa de övriga resultaten utan emedan denna kurs gav de mest synbara sådana. Meningen var att dessa arbeten skulle utställas i vår Fritidsgård, men tiden före vinterövningarna var för knapp och efter dessa övningar voro alstren redan sända till dem av mammor och fästmor, som förärats dem. Jag måste framhålla att det inte var några fackmän — de blevo det kanske — som gingo i denna slöjds kurs utan pojkar med detta som hobby. Det förekom flera studenter, vilka enligt kursledaren voro de flitigaste. Bilderna visa hela kursen samlad i T 4 snickeriverkstad, deltagarna i arbete och när-

Vi har möblerat många militärers hem och hoppas få göra detta även i fortsättningen.

S. Andersons Möbleringsaffär A.-B.

Etabl. 1881 • Stortorget, Hässleholm • Tel. 41—641 växel.

Finns det något att se i Hässleholmstrakten?

Under en av mina beredskapssomrar på T 4 stannade jag på en cykeltur vid Mölleröds kungsgård för att se, om nässlorna på borgområdet alltså omhulades lika pietetsfullt — en mera gigantisk nässelvegetation torde man få leta efter — jo för all del, de voro som väntat, gott och väl manshöga. Vid grinden till det angränsande T 4-annexet stod en gevärspost. Det föll mig in att kontrollera hans topografiska vetande om det närmaste grannskapet, varför jag frågade, om han visste, att han vaktade vid resterna av ett berömt slott. Det hade han naturligtvis ingen aning om! Över huvudet taget synes okungheten om och likgiltigheten för landskapets sevärdheter eller minnesmärken, vare sig natur eller kultur, vara sorgligt stor bland våra soldater. Följande gamla Strix-historia illustrerar tyvärr ännu ett faktiskt fröhalande. Truppen har fått rast under marschen, och pojkarna ligga och dra sig vid väggkanten. Men en man, av tecknaren utrustad med glasögon, står och beundrar den vackra utsikten, varvid han inte kan underlåta att söka intressera kamraterna för naturens skönhet. Endast en av dem reagerar: "Du har då bra, Pett'son, för du ä inte klok."

I allmänhet kommer man ju under militärtiden ett bra stycke bort från sin vanliga vistelseort, och då borde man väl kunna begagna tillfället att turista en smula i den nya omgivningen. Men det gäller då inte bara att sluka kilometer utan att nå fram till något, som är värt ett besök. "Om jag finge råda", som en spalt i Sydsvenskan heter, skulle manskapet vid lägliga tillfällen orienteras om sådant av sitt befäl. Men kanske brister det ofta litet i fråga om kunskaper och intresse även på den kanten? Dock finns det litteratur

ra färdiga föremål. Lagg märke till pelarbordet och ljusstaken! Utmärkta arbeten. I bakgrunden skymtar ett mindre bord och ett skrivbord samt bakom det sistnämnda en "ofärdig" bokhylla.

Visserligen dröjer det ännu ett par månader innan vi kunna börja undervisningen på nytt, men säg, klarar det inte i fingrarna för att få taga itu med något av de ämnen, som jag här beskrivit? Ni få höra av mig på annat sätt dessförinnan.

Personalvårdsoff.

i ämnet, det har bl. a. Svenska turistföreningen ställt om. Då nu redaktionen för "Snapphanen" ställt några spalter till förfogande, skall jag här ge en liten vägledning om vad Hässleholmstrakten kan bjuda på av sevärdheter. Tillbringa ni några vackra sommarsöndagar här och inte ha någon hinderande kommandering, ge er då ut på upptäcktsfärder! Ni komma inte att ångre dem, och sämre värnpliktsminnen kunna ni få.

Om vår garnisonsstad skall jag inte orda mycket, den ha nog de flesta av er "gjort". Men om ni tycka, att den är "en sabla håla", så lät mig crinra o mbur här var före stambanans tillkomst; sträckan Malmö—Hässleholm blev färdig 1860. Då fanns här föga annat än ljung och moras, och bebyggelsen inskränkte sig till ett par torp åt Röngehället. Frijasjön var då större än nu, och mellan den och det blivande samhället bredde sig stora kärrmarker. Mellan 1865 och 1890 tillkommo de övriga Hässleholmsbanorna, orten växte snabbt och blev köping 1901. I fjor fyllde Hässleholm 30 år som stad.

Den bästa uppfattningen om Hässleholmstraktens centrala del får man säkert av en tur Finjasjön runt, 28 km. På den möter man såväl vacker natur som historiska minnen. Stanna då först ett slag vid Mölleröds kungsgård! De ståtliga ekarna och de gamla uthuslängorna med tjocka grästensvägar och skottgluggar fånga genast uppmärksamheten. Platzens förnämsta minne, resterna av det forna slottet, ligger däremot till största del dolt av en skräpig ruinkulle inom de igengrundade vallgravarna. Slottet byggdes efter 1601 av fru Beate Huittfeldt, hovmästarinna hos Kristian IV:s drottning, för att här vid än bevaka den viktiga stråkväg, som förbinde västra och östra Skåne. Huvudbyggnaden var 50 meter lång i två våningar med flyglar mot sjön och runda torn vid gavlarna; men man kan gissa, att en borg fanns här redan under medeltiden. Då staden och fästningen Kristianstad anlades — den fick sina stadsprivilegier 1614 — bodde dess grundläggare kung Kristian IV tidvis på Mölleröd. I september 1677 hade Karl XI tagit in här. Under några dagar i mitten av juli 1678 låg danska hären under Kristian V:s befäl lägrad vid Mölleröd under framryckningen mot Kristianstad, som behövde undsättning. Fästningen föll emellertid, och vid återtaget mot Hålsingborg lät general Arendorf bränna Mölleröd den 7 augusti. De vackra byggnadsstenarna av kilad granit kan man se i resterna av en sentida ekonomibyggnad invid ruinen. På Mölleröd föddes 1743 generalguvernören över Skåne fältmarskalk Johan Christopher Toll. En utgräv-

SVENSK FASTIGHETSFORMEDLING

Tel. 857 Bostaden

HÄSSEHOLM

Tel. 957, 1205

Avd.-chef Georg E. Nilsson

Förmedlar allt inom branschen

RENSKRIVNING — DUPLICERING — FÖRSÄKRING

Ombud för Skånes Skogsägareförening

Porttornet på Hovdala.

ning av borgområdet skulle otvivelaktigt ge värdefulla resultat, och i varje fall borde platsen sättas i värdigt skick.

Finja kyrka, vackert belägen nedåt sjön, kan vara värd ett besök. De delvis fragmentariska kalkmålningarna från slutet av 1100-talet äro värdefulla alster av gammal skånsk kyrklig konst. En medeltida dopfont av sandsten finnes kvar. Från landsvägen har man god utsikt över Finjasjön invid Matteredåsens förkastningsbrant och till andra sidan sjön, där Hovdala mäktiga porttorn lyser vitt. — Om man så vill, kan man fortsätta stora landsvägen till Tyringe, 11 km. från Hässeholm. Samhället ligger i en naturskön trakt med vacker furu- och lövskog. Kring badanstalten har uppstått ett välordnat villasamhälle, livligt besökt av semesterfirande, nervsjuka och konvalescenter. Från Stenberg, 112 meter över havet, har man en utmärkt utsikt över hela Finjasjötrakten.

Vägen runt Finjasjön viker emellertid av åt vänster, innan man kommer till Tyringe. Den går förbi byn Mjölkalånga, väst åter möter historisk mark. Här slog nämligen svenskarna under riksdrotsen Matts Kettilmundsson på Allhelgonadagen 1318 konung Erik Menveds danska här; händelsen behandlades i ett krönikespel i radio under fjoråret. Det följande vackra vägvägnittet uppe på Matteredåsens genom huvudsakligen skogsbygd erbjuder mängenstädes så goda utblickar över sjön, t. ex. vid Målebörke och Dalleröd, att det kan vara frestande att här göra en snabborientering om traktes geografiska huvuddrag. Vad man geografiskt kallar Finjasjöbäcken, är det nordvästligaste och innersta hörnet av Kristianstadsslätten; dennas berggrund är kalksten, som möjligen når fram ända till sjön. Sjön, som ligger 46 meter över havet, är intill 10 meter djup. Av höjder ha vi i öster Nävlingeåsen, vars raka förkastningsbrant går i sydöstlig riktning nästan ända till Kristianstad; söder om Hässeholm har åsen sin största höjd, 144 meter över havet. Matteredåsens, där vi nu befina oss, är 150 meter hög; dess relativt branta sjösidan går i exakt samma riktning som Nävlingeåsen. Den väl markerade dalgången söderut mellan de båda åsarna utnyttjas av landsväg och järnväg. Norrut övergår trakten långsamt i höglandet.

Då man far nedför åssluttningen vid Hovdala (11 km. från Tyringe) och ser ut över detta romantiskt betonade landskap, där den historiska stämningen är påfallande ogrundad, har man kanske det bästa intrycket av den gamla borgen, av vilken nu blott det kraftiga, 20 meter höga porttornet återstår. Hovdala egendom är känd ända sedan mitten av 1100-talet; under 1500-talet och i början av 1600-talet innehades

den av medlemmar av de danska adelsätterna Laxmand och Grubbe. Sedan senare delen av 1600-talet tillhör den som fideikommiss släkten Ehrenborg. 1678, dagen innan Mölleröd förstördes, gick olyckan fram över Hovdala, som stormades och brändes, varvid tydligen snapphanarna under befäl av "Lille Matts" varit de mest agerande. Blott porttornet, uppfört av Sigvard Grubbe 1600, motstod angreppet, och ännu kan man här se märken efter kulor. Den nuvarande anläggningen tillkom i huvudsak 1681—82.

På hemvägen mot staden har man tillfälle att beskåda ännu en utsikt, nämligen från Torimestorps klint. Sista biten väljer man lämpligen gamla vägen, till vänster i skogsbrynet omedelbart förbi Hässeholmsgården; här vistades 1918—19 den ryktbare tyske fältherren från första världskriget Erich Ludendorff.

En ypperlig cykelbana erbjuder Markarydsvägen. Vankiva lilla kyrka invid Vankivagården passeras på vänster hand, och 5 km. längre bort ligger byn Mala. Här finns på en skogbevuxen backe väster om landsvägen ett stort järnåldersgravfält med bautastenar och skeppssättningar. Efter restaurering framstå nu sex tydliga skepp och ett ofullständigt. Sammanlagt stå här mer än 100 stenar. Lägga märke till den raka, alnshöga jordvallen runt backkrönet! Sådana påträffas litet varstans ute i skogarna och ha en gång upplagts till begravnings- eller svedjor. — Efter ytterligare en halvmil är man framme i Bjärnums municipalsamhälle vid statsbanan Hässeholm—Markaryd. Omgivningarna äro vackra, och den lilla sjön Bjärlången ger tillfällen till bad och båtturer. Samhället självt präglas av de talrika träförädlingsindustrierna, bl. a. ett 15-tal möbelfabriker.

Till nästa större samhälle på denna väg, Vittsjö, är det 25 km. från Hässeholm. Att utsträcka turen dit lönar sig verkligen. Vittsjö är ett villasamhälle som till stor del lever på turismen. De närmaste omgivningarna äro särdeles tilltalande, rika på skog och sjö. Runt samhället ligger en rad idylliska småsjöar, Vittsjön, Pickelsjön, Mellansjön, Oretorpssjön, inramade av vacker bok- och furuskog. En km. norr om kyrkan, på en kulle söder om Pickelsjöns utlopp i Vittsjön ligger intill vägen en ganska väl bibehållen skans från förra delen av 1600-talet. Ett stycke härifrån står den minnessten, som restes på 300-årsdagen av Gustav II Adolfs räddning ut en vak den 11 februari 1612 under strid med en dansk truppstyrka på denna plats under det s. k. Kalmarkriget.

Läter man Bjärnum utgöra vändpunkten för färden åt detta håll, kan man mycket väl ta återvägen i form av en nästan liksidig triangel med det tredje hörnet i Hästveda, 15 km.

KARTOR - BREVPAPPER
KARTFODRAL - FILM
RESERVOIRPENNOR m. m.

köper Ni bäst och billigast hos

HÅNELLS

från Bjärnum. Efter 7 km. kommer man till Farstorp med en vacker medeltidskyrka. På vägen vidare mot Hästveda åker man till stor del genom lövskog, där den täcka Luhrsjön omgärdad av skogklädda höjder skymtar i söder. Vid Luhrsjöstrand finns ett omtyckt badställe. Hästveda är ett municipalsamhälle vid stambanan och ändstation för statsbanan från Kristianstad. Kyrkan är en av de mera sevärda i Göingebygden. Den stammar från äldre medeltiden och har kvar mycket av sin ursprungliga prägel; i absiden finnas målningar från senromansk tid, i skeppets valv från sengotisk. Hemfärden går över Ballingslövs och Stoby. I Ballingslövs by känner man alltså ett starkt samband med det förgångna. Byns gamla värdråd, "by-asken", är fridlyst, och några steg därifrån ligger "granna-sten", en stor, flat sten, där byamännen fordom samlades till stämma under äldermannens ledning. I Stoby, helt nära kyrkan, ligger mönstergården Olahus, tillhörande Onnestads lantmannaskola.

Den som är intresserad av minnesmärken från förhistorisk tid — och är man det inte, kan man väl bli! — bör under sin hässeholmstid absolut inte försumma att besöka det s. k. Vätterydsfältet i Sösdalatrakten. Man väljer en av vägarna söderut, den förbi Hässeholmsgården eller den förbi Röinge och Gulastorp. Tar man den förra, kan man ju lägga den över Hovdala och Brönnessad. Brönnessads kyrka är medeltida, och dess klockstapel gör ännu tjänst. Norra Mellby kyrka är, ovanligt nog ute på landsbygden, tvåskeppig och till största del från 1100-talet; även här kvarstår klockstapeln, ehuru den ej längre används. På kyrkogården är tonsättaren Otto Lindblads grav med värd rest av Lunds studentsångförening, som bildades av honom 1838; Lindblad var kantor i församlingen, där han dog 1864.

Söder om Sösdala municipalsamhället påträffas vid vägen mot Tjörnarp en av södra Sveriges förnämsta stensättningar, Vätterydsfältet, även kallat Stenskog. Under järnåldern synes Göingebygden ha haft en verklig storhetstid, och här, särskilt i Hässeholmstrakten, finna vi Skånes främsta järnåldersminnen. Vätterydsfältet, som i början av 1800-talet skall ha räknat omkring 600 stenar men nu har "bara" 230, är denna landsändas största samling av skeppssättningar, efter restaurering ett 15-tal tydliga skepp, av vilka det största är 24 meter långt och består av 25 stenar. Granskar man gärdsgårdarna i närheten, konstaterar man lätt nog, vart åtminstone en del av stenarna tagit vägen. Sägner förmåler om ett forntida slag: "På Jettery, Vettery ständar ett gny, när slaget står mellan Gunnarp och Medelby" (Medelby = Mellby). — Fram till Tjörnarp stationssamhälle är 3 km., där

En av Vätterydsfältets ståtliga skeppssättningar.

badtillfälle finnes i den täcka Tjörnarpssjön. Hemvägen kan, när man kommit upp till Sandåkra, för omväxlings skull tagas åt höger och vid Spragleröds hallar snedda över Nävlingeåsens nordvästra hörn; här är mera skog och backar.

Ännu en utflyktsväg av lagom längd skall föreslås, den som torde bjuda turisten de märkligaste sevärheterna, ett par av verkliga Baedeker-klass, nämligen vägen Ignaberga—Vinslöv—Gumlösa—Stoby, 43 km. Redan när man kör ut från staden, bör man lägga märke till de vackra bautastenar, som stå vid kyrkogården, ja även inne på densamma. Söder om Galgbacken med vattentornet — backens namn minner om gängna, hårda tider — finns en mängd små järnåldersrösen. Förbi byn Röinge, häradets forna tingsställe och en gång traktes medelpunkt, kommer man till Ignaberga (6 km.). Där bör man ge sig tid att stanna vid den gamla kyrkan på sin backe mitt i byn; den är troligen från 1100-talet och värd ett besök. Den är ett skolexempel på hur vandalism driven till sin yttersta höjdpunkt dock kan övervinnas genom rådigt ingripande. Kyrkan, som övergavs i mitten av 1880-talet, blev nämligen 1925—28 restaurerad på ett synnerligen föredömligt sätt. Vaktmästaren, som bor strax intill, visar den gärna. Observera t. ex. det ålderdomliga dörrlåset, "invigningskorsen" och nischerna i koret!

Ignaberga rymmer ytterligare en sevärdhets av första rang, nämligen de underjordiska kalkstensbrotten, Tykarsgröttan. Liksom i forna orter användes nu en stor del av de underjordiska utrymmena av försvarsmakten, men något torde dock även nu stå att se; kyrkovaktmästaren brukar stå till tjänst som vägvisare, och utan sådan tillrådes inte ett besök av främlingar. Ju starkare belysning som medföres desto bättre!

Där vägen genom byn strax sydöst om gamla kyrkan tvärt böjer åt norr, går en mindre väg åt sydväst 600 meter till den större "gröttan", som dock inte är en grotta i egentlig mening, d. v. s. en naturbildning, utan en gammal, numera nedlagd kalkgruva. Genom en trång öppning kommer man in i en sluttande gång, som för ned i själva gruvan. Här är luften ren och sval med en temperatur året om av 9—11 grader. Salar och gallerier, uppburna av mäktiga, vid kalkbrytningen kvarlämnade pelare, sträcka sig i alla riktningar. Särskilt imponerande är "Stora salen", 7 meter i diameter med plant golv och höga valv, som uppåras av 7 tjocka pelare. "Gröttan", som alltså helt och hållet är ett människoverk, ger intryck av en ofantligt krypta; på något ställe är den t. o. m. i två våningar. Utom i enstaka passager kan man bekvämt gå rak här. Kalkstenen är ganska jämnt grovkornig och myc-

Berns Hotell

AXEL FREDLUND

Tel. Namnanrop

REKOMMENDERAS!

ket fattig på större fossil; det lilla skaldjuret *Crania ignabergensis*, en s. k. brakiopod, har fått sitt latinska namn efter just denna fyndort. Kalkstensbrytningen har skett på ganska ringa djup, och brottens botten ligger blott 8–12 meter under jordytan. Redan på 1000-talet torde brytning ha bedrivits här, och antagligen ha de äldsta kyrkorna i trakten murats med kalk härifrån. Man kan tydligt se, hur brytningen tillgätt: med hackan har man skrämt in en lodrät fära till 10–15 cm. djup och därifrån brutit loss stenen; man har sålunda huggit in nischer och kvarlämnat andra partier, vilka sedan bildat pelare. Kalkstenen bars upp på bårar för två personer. Då allt måste göras för hand, var arbetsstyrkan stor. Särskilt på 1700-talet var här en blomstrande industri. Brytningen upphörde 1888. "Grottans" största längd är 140 meter och största bredden 70 meter. Hela den numera tillgängliga arealen uppgår till ungefär 5,500 kvm., varav dock pelarnas bottenytan torde upptaga 15–20 proc.

Utom detta finnas andra, nu i allmänhet otillgängliga underjordiska kalkstensbrott, t. ex. ett öster om det nu beskrivna, 300 meter söder om Ignaberga by. Det kalkbrott Linné främst omtalar i sin "Skånska resa", låg vid byn Vedhygge, 1,5 km. sydöst om Ignaberga, och ännu kan man i skogen där se sammanstörtade ingångar till underjordiska brott. I Rönige, 200 meter söder om milstolpen, finns nedgången till ett underjordiskt, nu otillgängligt kalkstensbrott.

Den nutida kalkstensbrytningen försiggår i stora dagbrott på ömse sidor om landsvägen vid avtagsvägen ned till Ignaberga järnvägsstation och avser gödningskalk, murkalk och byggnadssten. Kalkstensblocken borras ut medelst elektriskt drivna pneumatiska verktyg.

Frånför sig har man nu den västligaste, minst uppodlade delen av den plana Kristianstadsslätten. Vid Lommarp går en väg åt sydväst, vilken snart detar sig åt Sösdala och Nävlinge. Den sistnämnda följer Nävlingeåsens enda mera

Naturligtvis gå vi till

Bergstrands
STORTORGET

betydande tvärdal, i vars innersta del Nävlinge lilla kyrka ligger. Som den enda kyrkan uppe på åsen har den också fått ge denna sitt namn; på kartor och i vetenskaplig litteratur heter åsen nämligen alltid Nävlingeåsen, icke Göingeåsen, vilket också är oegentligt såtillvida som den till stor del ligger utanför Göinge. Häraderna ha så gott som "egna" åsar, att någon annan kunde heta Göingeåsen, om nu det namnet skall vara med.

Vinslövs köping vid järnvägen Kristianstad—Hässleholm ligger just där den stenbundna moränen börjar på allvar vika för Kristianstadsslättens sand. Kyrkan här är sevärd; den är uppförd av sandsten, ursprungligen i ren rundbågsstil, och har kalkmålningar, sannolikt från omkring 1150, vilka anses tillhöra Skånes äldsta.

Den intresserade har även på denna utflykt tillfälle att se ett vackert järnåldersgravfält, om han gör en avstickare på ett par km. åt Araslöv. På höjdstället — dess gamla namn är Stångebjär — där landsvägen går fram med vacker utsikt över slätten, står ett 80-tal bautastenar, framför allt på åkern söder om vägen. Ett stycke längre bort mot herrgården kommer man förbi "Bröt-Anunds" grav, bestående av 23 vackra stenar i rektangel med delar av en hällkista i mitten.

På vägen från Vinslöv mot Gumlösa passerar man Sörby kyrka och herrgården Sörbytorp. Och så kalkas vi den sista och mest namnkunniga av de sevärheter Hässleholmstrakten bjuder på, Gumlösa kyrka, ett av Skånes och Sveriges märkligare byggnadsminnen.

Gumlösa kyrka är nämligen Sverige äldsta daterade tegelkyrka, uppförd på bekostnad av Trugot Kettilson i Gumlösa av arbetare från Sorö kloster på Själland, om vars härigena tempel den påminner. Invigningen förrättades den 26 oktober 1191 av själva ärkebiskop Absalon i Lund i närvaro av ärkebiskopen i Nidaros (Trondheim), Erik Ivarsson, och biskop Stenar i Växjö. Såväl skepp som kor ha ursprungliga tegelvalv. Under Gustav II Adolfs härjningståg i Skåne 1612 brändes kyrkan, och efter änyo en eldsvåda 1905 har den undergått restaurering. Dopfunten av sandsten härstammar från 1100-talet och är på skålen prydd med reliefbilder ur Jesu liv. På altärväggens yttersida är fäst en gravsten över svenska riksrådet Birger Nilsson Grip.

Herrgården Sinclairsholm invid kyrkan och Almaån grundades 1626 av den från Skottland stammade Anders Sinclair, länsmän på Landskrona; den nuvarande huvudbyggnaden av trä är från slutet av 1700-talet. Liksom på Araslöv och Sörbytorp bär ägaren här namnet Barnekow. — I stället för att nu ta vägen direkt mot Stoby kan man göra den lilla utvikningen om Norra Sandby, som också har sitt byggnads- och krigsminne att uppvisa; det är dessutom det sista i raden av dem jag under våra gemensamma strövtag vill erinra om. Sandby borg eller Sandby kungsgård i kyrkbyn uppfördes 1606 av Peder Mundt, länsmän på Skanderborg i Jylland; men redan dessförinnan fanns en borg här. Av den en gång vidlyftiga anläggningen står nu endast västra flygeln kvar. Under det skånska kriget 1675–79 belägrades och stormades borgen av snapphanarna, egendomen tillföll kronan genom Karl XI:s reduktion och var rättmästareboställe till 1875. — Till Hässleholm är nu 11 km.

Nå, vad tycker ni? Nog finns det en del att se i Hässleholmstrakten! Kanske det mesta inte förefaller så märkvärdigt vid första påseendet, men med hjälp av några fakta, om än så kortfattade, händer det att man stimuleras att erfara mer om bygden, dess natur och minnen. En god källa kan jag rekommendera den intresserade, nämligen "Jul i Göinge", en publikation, som utgavs sedan 1922.

8 P:son.

Malung, Sveriges största skinnort.

Med hänsyn till Dalarnas läge skulle man kunna tänka sig, att landskapet jämförelsevis sent tagits i besittning av människor. Så är dock inte fallet, åtminstone vad beträffar vissa delar. Även om fyndmaterialet från den tidigaste bebyggelsen i förhållande till ett sydligare landskap helt naturligt måste betraktas som ganska torftigt och väl redan nu tillräckligt för att visa, att Dalarnas äldsta kultur går långt ned i tiden. Omkring Dalälvens båda källarmar ligga två stora dalgångar, Väster- och Österdalarna. Hit sökte sig naturligt nog de tidigaste bebyggarna, och redan i slutet av äldre stenåldern började de första jägarna och fiskarna ströva omkring i dessa trakter, även om man ännu ej då kunde tala om egentlig bygd. Sedan den första anspråklösa bebyggelsen således fått sitt rotfäste i älvdalarna, fortsker utvecklingen, och under seklernas lopp blevo dessa dalar, som också omsider fingo ge namn åt ett helt landskap, verkliga kulturbygder, där åtskilliga större samhällen växte upp.

Bland dessa märkes i Västerdalarna Malung, som betraktas som Sveriges största skinnort, och som sådan således är vitt omkring känd för sin skinnindustri, skinsömmand samt svart- och vitgarveri. Den nuvarande stora industrin bygger på skinnaretraditioner från medeltiden, och från denna tids dugliga skinnare härstamma många av våra dagars yrkesarbetare inom skinnbranschen. Skinnare var den gamla benämningen på dem, som sysselsatte sig med att bereda skinn och därav förfärdiga skinnvaror. De voro under den s. k. skråtiden sammanslutna i ett "Skinnarskrå", vars medlemmar helst skulle ha vunnit sin yrkesskicklighet i utlandet, där de som gesäller, med ränsel på ryggen och stav i hand vandrat omkring från mästare till

mästare, överallt ivrigt inhämtande färdighet i sitt yrke. Alltjämt bedrivs i Malung och trakten där omkring skinnberedning som bisyssla i bondgårdarna, och många flitiga händer äro sysselsatta med att under långa vinterkvällar förfärdiga skinnvaror för bl. a. arméns räkning. Så t. ex. har här sedan länge arméns pälsar tillverkats, ett viktigt moment i vinterkrigföringen, ty vilken svensk soldat kan undvara pälsens sköna värme, då termometern visar 30 eller 40 minusgrader. Att Malung är skinnorten framför andra visar kanske också, att hos de flesta av från denna ort hemvändande "vinterkrigare" låg överst i ränseln minst ett par i mycket papper sorgfälligt inpackade handskar, som någon vänlig skinnhandlare avyttrat till vrakpris.

Själva samhället Malung har ett mycket naturskönt läge i Västerdalälvens dalgång och är omgivet av åsar och bergsryggar av ända upp till 600 meters höjd. Bebyggelsen är spridd över en mycket stor yta och är endast på två ställen koncentrerad, nämligen kring den i funkisstil nyigen uppförda järnvägsstationen, som även inrymmer post- och telegrafkontor samt kring den delvis medeltida i gråsten uppförda kyrkan, som majestätiskt reser sig över de vita vidderna. Den medeltida huvudbyggnaden var under 1600-talet föremål för utvidgning och försägs år 1757 med korsarmar, vilket är även det nuvarande koret byggdes. Tornet ändrades år 1828, och försägs då även med s. k. lanternin, till vilken man kan taga sig upp genom en smal vinkeltrappa. Härifrån erhålles vid klart väder en underbar utsikt över ett i solljus badande vinterlandskap. At nordväst kan ögat följa den frusna Västerdalälvens vindingar ända upp mot Lima och Transtrand, och mot den blå himlen avteckna sig vid horisonten skarpt konturerna av de snöklädda Hemfjällen och Hundfjällen, båda ut-

Kyrkan, sedd från älven.

Altaret.

Medeltida altarskåp.

löpare till Fulumassivet. I söder försvinner älven strax i en krök bakom det s. k. Middagsberget, som vidare skymmer utsikten genom älvdalen åt detta håll. Till vänster reser sig Byråsen med mörka och dystra skogar. Där uppe skimtar en utuggning i skogen som en vit fläck. Det är en skidbacke, där malungsborna träna för sådana traditionsrika skidtävlingar som Vasaloppet och Skinnarloppet. Genom lanterninens högra fönster glider blicken ut över Venjans stora skogar, och vid synranden blåna bergen i Moratrakten. Efter att en sådan dag ha skådat dessa underbara vyer av vårt land är man nog villig utan omsvep erkänna, att det ligger sanning i diktarnas ord:

"Så äro belägna till vatten och land
de skönaste Dalar i Svea.
Besöke den orten helst vilken som kan,
så får han erfara långt mera."

Ja nog får man erfara mera än det natursköna i landskapet. Man får dessutom lära känna en gladlynt, mot främlingar vänlig och förstående befolkning, vars gästfrihet aldrig förnekar sig. Ätminstone fingo vi soldater från sydligare Sverige under de i år i Dalarna hållna vinterfältjämnövingarna erfara detta, och vi instämna därför gärna i några

slutrader i en strof från ovan citerade skald, där han sjunger:

"Gud glädje och styrke de män, som där bo,
vid älven på berg och i dalom."

H. A.

Fritidsgården — Din egen gård.

Fotot som Ni vill ha.

Sander

Telefon 243

Hässleholm

BERGS

Café & Matsalar

Telefon 1135.

Beredskapssupé från kl. 18,00 varje kväll.
5 assietter och varmrätt kr. 2:25.

Hela dagen:
En portion lagad mat kr. 1:00.

Muckskivor arrangeras.
Begär förslag.

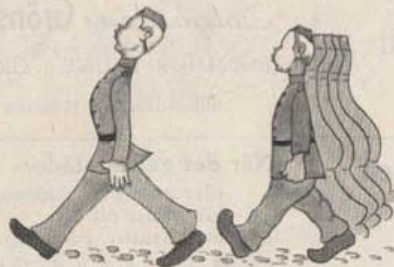
DEN GODA MATEN
hos

BERGS

Vad en
civil får se
av T 4

Konsert i Stadsparken.

Marsch genom staden.

Drömmarnas vals
på Björksäter.

Högtidlighet på Stortorget.

Hubertusjakt.

B. Rydeman

A. O. Nilssons Sko- & Toffelaffär
Finjagatan 2
REKOMMENDERAS
Reparationer utföras

FOTOGRAF H. PIIL
Fotografier • Förstoringar
Framkallning • Kopiering
TELEFON 57

Bergströms Pappershandel
Stor sortering av
PAPPERSVAROR • SKRIVMATERIEL
KONTORSARTIKLAR, alla slag

TOSTINGS
BAGERI och KONDITORI
Telefon 784
REKOMMENDERAS!

Hex Matsalar i Solgården
Café och Matsal
God och vällagad mat. Gott kaffe.
Servering av öl och läskdrycker.

Besök
Café Concordia
Telefon 647

Eliassons Bageri
Smedjegatan
REKOMMENDERAS

Gynna annonsörerna!

Hj. Hansson
Speceri- & Diverseaffär
vid Trångkären

N. O. Rosendahl
Civil- och Militärskrädderi
REKOMMENDERAS

det smakar mer
KAFFET från
G. WELINDER
 eget rosteri
tel. 48 • Hässleholm

Solgårdens Grönsaksaffär
BLOMMOR, FRUKT o. GRÖNSAKER
tillhandahålles. Humana priser.

När det gäller kläder
eller annat i herrekliperingsbranschen,
vänd Eder till oss.
Sista nyheter. Förmånliga priser.
C. Th. Lagerqvist - Nytorget

GOTT TIPS!
Gör Edra inköp i
Dorés Tobaksaffär
Järnväggsgatan 5. Tel. 191

Klickar klockan?
gå till
Carl Lindbeek & Co
URMAKERIAFFÄR

Gigges *Irisérsalong*
Finjagatan • Telefon 792

Soldathemmet
vid T 4 Hässleholm
Finjagatan 39 • Telefon 901

Ljusa, varma och trevliga lokaler.
Läs- och skrivrum. Garderob.

KAFFÉ

Försäljning av Frukt, karameller, choklad
och tobaksvaror • Telefonhytt

Uniformsmössor

Vackra, välgjorda och av gott materiel

Eivin Andersson
Telefon 178

Carl Anderson's
KONFOM. Linor. 44 och 74
— när det gäller kläder —

FRITIDEN

kan förutom till studier — jäm-
väl användas för inköp hos

F. Thereström

Minnesskrifter, Program

för föreningar och festföreställningar
utföres modernt och smakfullt å

NORRA SKÅNES
CIVILTRYCKERI — TELEFON 322

Hotell Centrum

Solgården Finjagatan 11

REKOMMENDERAR
sina 1:a klass resanderum

—
TELEFON 546

BURMANS

Konditori

FÖRSTKLASSIG SERVERING

Intimt • Trivsamt

—
Telefon 833
—

Ett foto från

Lindholms

är alltid en välkommen gåva.
Stor sortering av ramar och album.
Framkallning och kopiering.

Östergatan 7 Telefon 1088

Druvan

Välsorterad

FRUKT- och
KONFEKTYRAFFÄR

TELEFON 673

STYR

DINA steg till

*Göinge-
Konditoriet*

Vi garanterar, att Du blir nöjd!

När det gäller

BLOMMOR

Iris Blomsterhandel

BLOMSTERFÖRMEDLING

...förlova Er?

Köp ringarna i

**N. Selanders
Guldsmedsaffär**

**Hulda Pålsson
FINJA**

MANUFAKTUR-, SPECERI-
och DIVERSEAFFÄR

TELEFON 3

Eks Matsalar

CENTRALHOTELLET
Telefon 997

FRUKOSTAR
MIDDAGAR
SOUPÉER

REKOMMENDERAS

Hushållsvätt
Hotellsvätt
Affärsvätt
Stärkvtätt
Overallsvätt

Tvätt-Tjänst

Magasinsgät. 26

Ordertelefon 884

Drick kaffet

på

Weséns eller Cecils

CONDITORIER

SNAPPHANEN

AUGUSTI 1946

ARGANG 4

Med T 4 i Wien — se sid. 3!

TIDNING FÖR KUNGL. SKANSKA TRÄNGKÄREN

